

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin (ÇHS) 1. Maddesine göre; Çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.

Çocuk Koruma Kanunumuzun 3. Maddesi ise çocuğu "daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi" tanımlamaktadır. ¹

TÜRKİYE'DE ÇOCUK ALGISI

Genç bir nüfusa sahip olan ülkemizde, Türkiye İstatistik Kurumu'nun Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre; 2016 yılı sonu itibariyle 0-17 yaş çocuk nüfus 22 milyon 891 bin 140'tır. Buna göre çocuk nüfusu Türkiye'nin %28,7'sini oluşturmaktadır. ²

Çocuklar, oldukça hızlı bir gelişme sürecinde olduklarından, hızla değişen ve yetişkinlerden farklı olan gereksinimleri vardır ve bu gereksinimlerinin karşılanması için biz yetişkinlere ihtiyaç duyarlar. Çocukların gelişmemiş, gelişmekte olan, yetkin olmayan, karar verme becerisi olmayan, yetişkin olma yolundaki küçük bireyler olarak görülmesi onların gerçek ihtiyaçlarını fark etmemize engel olmaktadır. Ayrıca çocukların yetiştiği, bulunduğu her ortamın sınırları ve kuralları neredeyse onların görüşleri alınmadan yine biz yetişkinler tarafından düzenlenmekte ve bu sistemler içinde çocuğa belli roller ve sınırlar çizilmekte, bu da ayrımcılığa maruz kalmalarına neden olmaktadır. Bir ayrımcılık türü olarak yaşa dayalı ayrımcılıkta, biz yetişkinlerin çocukları, "**eksik, yetersiz, gelişmemiş, kendi kararlarını alamayacak veya kendisi için iyi olanı anlayamayacak, seçemeyecek durumda ya da tamamlanmamış**" görmemize neden olmakta ve çocukların iyiliği için ve onlar yerine karar vererek hayatlarını düzenlememize neden olmaktadır. Dolayısıyla çocuk, ailenin, toplumun ve devletin üzerinde tasarruf edebileceği, ailenin ve devletin geleceği olarak görülen ve bu amaçla **yetistirilmesi** gereken bir **küçük insan**; çocukluksa yetişkinlikle sonuçlanması beklenen geçici bir dönem olarak görülür. Yine çocuklar toplumsal düzeni korumak için yetişkinler tarafından kontrol edilmesi gereken edilgen bireyler olarak görülür. Bu düşünce, bugünün çocuklarının geleceğin yetişkinleri olduğu düşüncesinden gelir. Çocukları şekillendirme, yetişkinlerin hayal ettiği, arzuladığı geleceğe ulaşmak için yön verme, çocukları ülkenin geleceği ve ekonomik yatırımı olarak görme de bu algı ile yakından ilişkilidir.

Çocuk hakları, tam da toplumda yaygın olarak varlığını koruyan ve yaş ayrımcılığına dayanan bu **yanlış** algılar dolayısıyla, toplum içinde dezavantajlı konumda olan çocukları korumak, desteklemek, güçlendirmek için vardır. Çünkü hak temelli bir yaklaşımla baktığımızda çocuklar, yetişkinlerin desteğine ihtiyaç duyan ama onlara bağımlı olmayan, kendini temsil yeteneği olgunlaştıkça, alanı genişleyen bir şekilde kendi yaşamları hakkında görüş geliştirme ve karar vermelerine yetecek bilgi ve deneyime sahip olan ve **yetişkinlerle eşit hakları bulunan** bireylerdir. Bu yüzden çocuklar, üzerinde tasarruf edilmesi değil, kendi istediği yaşamı kurabilmesi için desteklenmesi ve güçlendirilmesi gereken bireyler olarak görülmelidir. Çocuğun çevresindeki tüm yetişkinlerin sorumluluğu, bu olanakları arttırarak çocuğun potansiyelini ortaya çıkarması, haklarını bilmesi ve kullanabilmesi için gerekli ortamı yaratmaktır.

Çocuk hakları alanının temel kaynağı olan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin giriş bölümünde hak temelli çocuk algısını ve çocuğun çevresindeki yetişkinlere, çocuğun bakımından sorumlu kişilere ve bu kişilerin desteklenmesi için devlete düşen sorumlulukları açıkça ifade etmektedir. Dolayısıyla Türkiye, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi imzaladığı andan itibaren, zaten uyması gereken bu sorumlulukları yasal olarak kabul etmiştir. **Öyleyse Türkiye'de çocuk haklarının yaşama geçmesinin ilk şartı; devletin çocukları yetişkinlerle eşit haklara sahip bireyler olarak görmesi ve ilerde yetişkin olduklarında değil bugün tüm haklarını kullanabilir hale gelmeleri için hem çocukları hem yetişkinleri, yani tüm toplumu güçlendirmesidir.** Çocuklar içinde buldukları yapıyı, ortamı,

¹ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık, Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, "Çocuk Koruma Kanunu", 03.7.2005, (<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/155395-20050703.pdf>)

² TUIK Haber Bülteni, "İstatistiklerle Çocuk, 2016", 21 Nisan 2017 (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24645>)

ilişkileri etkiler, değiştirir ve dönüştürürler. Dolayısıyla çocuklar, kendi sosyal yaşamlarının olduğu kadar çevrelerindeki kişilerin yaşamlarının ve içinde yaşadıkları toplumun belirleyicisi ve kurucusudur.

Çocukları nasıl gördüğümüz ve onlara nasıl davrandığımız çocukların tecrübelerini ve yetişkin dünyasıyla kurdukları ilişkiyi şekillendirir. Eğer çocuğa yönelik her türlü uygulamada ve toplumun genelinde, çocuklara eşit, fikirleri değerli bireyler, farklılıklarının koşulsuz kabul edildiği, kendilerini ifade etme ve kendisi ile ilgili kararlara katılma yetisi olan kişiler olarak görürsek, onların da biz yetişkinlerle kurdukları ilişki ve iletişim daha sağlam, güvene dayalı ve demokratik olacaktır. Tam da bu noktada iletişim ve günümüzde sayıları ve çeşitleri artan iletişim araçları büyük rol oynamaktadır.

ÇOCUKLARDA MEDYA KULLANIMI

2013 yılı Nisan ayında gerçekleştirilen Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırmasına göre³ ülkemiz de bilgisayar kullanımı ortalama 8 yaşında başlamaktadır. Aynı araştırmada 6-15 yaş grubundaki bilgisayar kullanan çocukların bilgisayar kullanmaya başlama yaşı ortalama 8 iken, internet kullanımına başlama yaşı ise 9'dur.

Bu çocukların %60,5'i bilgisayar, %50,8'i internet, %24,3'ü cep telefonu kullanmaktadır ancak, teknolojik ürünlere ulaşımın kolaylaştığı dikkate alındığında, 2017 yılında bu oranların çok daha fazla olduğu tahmin edilmektedir.

Yine bu çocukların %45,6'sı her gün internet kullanmaktadır. Cep telefonu kullanımına başlama yaşı ise 10'dur. Cep telefonu kullanım amaçları arasında ilk sırayı %92,8 ile konuşma alırken, bunu %66,8 ile oyun oynama, %65,4 ile mesajlaşma ve %30,7 ile internete girmek takip etmiştir.

Cep telefonu kullanan 06-10 yaş grubu çocukların %80'i, 11-15 yaş grubu çocukların ise %62,9'u cep telefonu üzerinden oyun oynarken, 06-10 yaş grubu çocukların %29,4'ü, 11-15 yaş grubu çocukların ise %76,2'si mesajlaşmıştır.

Her on çocuktan dokuzu her gün TV izlerken, günde ortalama dört saatin üzerinde TV izleyen çocukların oranı 06-15 yaş grubunda %12 iken, 06-10 yaş grubunda %12,5, 11-15 yaş grubu çocuklarda ise %11,6'dır. İnternet dışında basılı ortamda gazete okuma oranı %16,6 iken, gazetede en çok %40,9 ile TV, magazin, eğlence yazıları okunmuştur. 06-15 yaş grubundaki çocuklar gazetede en çok %40,9 ile TV, magazin, eğlence yazılarını, dergide ise %42,2 ile çocuk dergileri okudu. 06-10 yaş grubu çocuklarda %34,2 ile komedi ve mizah yazıları en çok okunurken, dergi türüne göre %72 ile çocuk dergisi okunmuştur. 11-15 yaş grubu çocuklarda ise bu oranlar %45,7 ile en çok TV, magazin, eğlence haberleri, %31,7 ile bilim ve teknik konulu dergiler olmuştur.

Aynı araştırmaya göre çocukların %53,5'i sosyal medya ağlarını kullanırken, bu oran, erkek çocuklarda %57,8, kız çocuklarda ise %48,4 olmuştur. Yaş grupları daha ayrıntılı incelendiğinde, 6-10 yaş grubundaki çocukların %32,8'i sosyal medya ağlarını kullanırken, aynı yaş grubundaki erkek çocuklar için bu oran %35,8, kız çocuklar için ise %29,4, iken, 11-15 yaş grubundaki erkek çocukların %70'i, kız çocukların ise %60'ı sosyal medya ağlarını kullandığı tespit edilmiştir.

Bu açıdan bakıldığında, medyanın, çocukların ve onların haklarının eğitim, ifade özgürlüğü, oyun, kimlik, sağlık, onur ve kendine saygı, korunma gibi çeşitli ve çok yönlü dünyasına bir giriş noktası olduğu ve çocuk haklarının her alanında, çocuğun yaşamının her ögesinde çocukla medya arasındaki ilişkinin önemli bir rolü olduğu söylenebilir.

3 TUIK Haber Bülteni, "06-15 Yaş Grubu Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanımı ve Medya, 2013", 22 Ağustos 2013. (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15866>)

Medyanın çocuğu temsil ediş tarzi, bazen de görmezden gelişi çocuklar adına alınan kararları ve toplumun geri kalanının onları görme biçimini de şekillendirebilmektedir. Medyada çocukların nasıl temsil edildiklerine baktığımızda, çoğunlukla gündemde yetişkinlerle eşit oranda yer almadığı görülmektedir. Haber öykülerine konu olduklarında ise çocuklar üzerinde istismara, şiddete, mevsimlik tarım iş göçüne, iş kazalarına maruz kalma, kaza, afet, yakınıni kaybetme, hastalıktan mağdur olma, yanlış tedavi, yanlış ameliyat, terk edilme, sokakta yaşama, puan hesaplama hatası gibi mağduriyet haberlerine maruz kalmış pasif ve sessiz "kurbanlar" veya bizzat şiddet ve potansiyel tehlikenin kaynağı veya öznesi olarak işaret edildikleri, şiddet, kaza, doğal felaket veya aile kavgası gibi "trajedilerin mağduru" kişiler olarak yansıtılmaktadır.⁴ Böyle durumlarda gerek yazılı gerek görsel medya, ikincil travmalara neden olabilmektedir.

2 - 16 Aralık 2011 tarihlerinde Hürriyet Cumhuriyet, Sabah ve Zaman gazetelerinin sayıları taranarak, çocukların konu edildiği haberlerin incelendiği bir araştırmada⁵, çocuğun haberdeki temsili üzerinden Tablo 1'deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 1: Gazetelerde Çocuk Haberlerinin Konularına Göre Dağılımı

Gazete Adı	Çocuğun Statüsünü Olumlayan Haberler (Kültür-Sanat, Eğitim, Sağlık)		Cinsel Taciz Haberleri		Suça Karışan Çocuk Haberleri (Alkollü Araç Kullanma, Gasp, Hırsızlık, Terör)		Diğer Haberler (İntihar, Çocukların Tüketim Amaçlı Kullanımı vb.)		Toplam	
	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)
Hürriyet	6	13,95	3	23,07	8	40	7	35	24	25
Cumhuriyet	6	13,95	7	53,84	2	10	4	20	19	19,79
Sabah	14	32,55	2	15,38	5	25	7	35	28	29,16
Zaman	17	39,53	1	7,69	5	25	2	10	25	26,04
Toplam	43	100	13	100	20	100	20	100	96	100

Farklı programlarda ya da reklamlarda çocuklar; dikkat çekme, şok etme, izlenme veya ürün satış oranlarını artırma nesnesi olarak kullanılabilir. Bu tarz programlarda ve özellikle de reklamlarda çocuklara yer verildiğinde konunun etik boyutu ve çocuk hakları yönlendirici olmalıdır.

⁴ UNICEF, Çocuk Hakları ve Gazetecilik Uygulamaları: Hak Temelli Perspektif, UNICEF - Dublin Teknoloji Enstitüsü 2007. (<http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/Cocuk%20Haklari%20ve%20Gazetecilik.pdf>)

⁵ TUTAR, Cem, "Yazılı Basında Çocuk Haklarının Temsili: Hürriyet, Cumhuriyet, Sabah ve Zaman Gazeteleri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma" Yasar Üniversitesi, 2014

Bir diğer önemli boyut ise medyanın çocukları çok erken yaşta cinsel olarak aktif hale gelmeye veya öyle görünmeye teşvik edip etmediğidir. Özellikle de pop müziği ve moda haberleriyle, örneğin Türkiye'deki ana akım televizyon kanallarında popüler yarışma programlarında, kimi zaman aile fertleriyle birlikte kimi zamanda doğrudan çocukların kendilerinin "şarkı söyleme", "müzik aleti çalma" vb. yetenekleri üzerinden yarışmacı olarak yer aldıkları görülmektedir. Dahası söz konusu programlarda çocukların yetişkinler gibi yapılmış ağır makyaj, ve yetişkinler gibi davranış kalıpları içerisinde "çocuklukları yok edilerek" temsil edilmektedir.⁶

Çocukların televizyon izleyebileceği saatlerde şiddet kullanmaya özendirici programlar yayınlanmakta, çizgi film, haber veya dizlerde şiddet görsel ve işitsel olarak; silahlı çatışma, trafik kazası, çarpışan taşıtlar, kan, ceset, tabut, yaralı ve acı çeken insan görüntüsü ile taş ve sopayla vurma, patlayan bombalarla sunulmaktadır. Dizilerde bol miktarda aile içi şiddet, kan davası, organize suçlar, savaş gösterilmektedir. Haberde yayınların önemli bir bölümünde şiddet olağan ya da haklı gösterilmektedir. Şiddet içeriği açısından yazılı medya da televizyonla yarışmaktadır.

Türkiye'de ve dünyada yapılan araştırmaların bulgularına göre medyada çocuklarla ilgili kalıp yargıları şöyle sıralamak mümkündür:

- Çocukların ciddi bir şekilde ifade ettikleri görüşlerin yetişkinleri güldürmek için kullanılması.
- Habere cazibe katmak için şirin çocukların kullanılması.
- Çocuğun özsaygısı veya yetişkinin çocuğa olan saygısı adına hiç bir katkısı olmadığı halde, duygu sömürüsü yapmak için çocukların sefil durumlardaki fotoğraflarının ve tasvirlerinin kullanılması.
- Çocuklara büyüklük taslanması ve tepeden bakılması.
- Çocuklar konuyu daha iyi bildikleri halde yetişkinlerin çocuklar adına konuşması.
- Çocuklara sirk hayvanları gibi gösteri yaptırılması.
- Yetişkinlerin çocukların bilgisizliğini ortaya sermesi.
- Yetişkinlerin çocukları kendi ağızlarında konuşturmaları veya sözlerini kesmeleri.
- Çocuklar pasif olmadıkları halde öyleymiş gibi gösterilmeleri.
- Genç insanların, "gençlik" adı verilen sorunlu bir grupta toplanarak adlandırılmaları.
- Kanunla ihtilaf, madde bağımlılığı, sokakta yaşama gibi durumlarda ise toplumun huzurunu "tehdit edenler" olarak gösterilmesi.⁷

6 UNICEF, Çocuk Hakları ve Gazetecilik Uygulamaları: Hak Temelli Perspektif, UNICEF – Dublin Teknoloji Enstitüsü 2007. (<http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/Cocuk%20Haklari%20ve%20Gazetecilik.pdf>)

7 UNICEF, Çocuk Hakları ve Gazetecilik Uygulamaları: Hak Temelli Perspektif, UNICEF – Dublin Teknoloji Enstitüsü 2007. (<http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/Cocuk%20Haklari%20ve%20Gazetecilik.pdf>)

Medya, kamuoyunda çocuk haklarıyla ilgili farkındalığı artırma konusunda önemli role sahip bir kurum olmasına rağmen, ticari ve popüler yayıncılığı benimsediği sürece çocuk hakları konusunda belirsizlik taşıyan bir araç haline de gelebilmektedir.

Medyanın, çocuğun dünya görüşünü genişletme, kalıp yargıları yıkma, farklı fikirlere erişimlerini sağlama gibi olumlu etkileri sayılabilir. Bu nedenlerle günümüzde bilgilendirme, haber verme, eğitme, etkileme ve kamuoyu oluşturma gücüne sahip olan medyanın çocuklarla ilgili konuları aktarış şekli, onların bilgi edinme ve haklarını ifade etme açısından oldukça önemlidir. Ancak medyanın çocuğun yüksek yararını gözeterek yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarını gözetmesi gerekir. Çocuk Hakları Sözleşmesinin 17. Maddesine göre devlet, çocuğun bilgi edinme hakkını gerçekleştirmeye yönelik olarak medya araçlarının çocuklar açısından sosyal ve kültürel yarar sağlayacak bilgiler yaymasını teşvik etmek ve çocukları zararlı yayınlardan korumakla görevlidir. Ayrıca çocuk haklarıyla ilgili ihlalleri izleme, çocuğun onuruna saygı gösterme, çocuk haklarıyla uyumlu bir çocuk imajı oluşturmalı, iyi ve etkin bir yetişkin olabilmesi yolunda kendi kimliğine, kendi dili ve değerleri ile başkalarının kültürel kimliklerine saygıyı geliştirmelidir.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, British Council ve BBC işbirliğiyle "medyanın toplumsal katılımdaki rolünü desteklemek amacıyla" hazırlanan **Medya ve Çeşitlilik Kılavuzu** adlı çalışmada öncelikle "Gazete, dergi, radyo, televizyon ve interneti kullanarak, kamuoyuna bilgi ve görüşler sunan medya ortamında mesleki faaliyet gösterenler, yaptıkları iş ne olursa olsun, sonuçta ürettikleri içeriğin öncelikle çocuklara ulaştığının bilinciyle ve bunun gerektirdiği sorumlulukla hareket etmelidir" diyerek çocukların birer okur/ izleyici/dinleyici olarak korunmasının altını çizmektedir.

İÇ ANADOLU BÖLGESİNDE MEDYA VE ÇOCUK ALGISI

Çocuk hakları ağı ve platformlarının güçlendirilmesi amacıyla düzenlenen ve çocukların ortak sesi olarak hareket etmeyi hedefleyen Çocuklarla Birlikte Daha Güçlü Projesi kapsamında 2016 yılında gerçekleştirilen Bölgesel Çocuk Hakları Çalıştaylarında İç Anadolu Bölgesi'nde "Medya ve Çocuk Algısı" konusu çalışılmıştır.

Bölgede faaliyet gösteren STK'ların değerlendirmelerine göre son yıllarda İç Anadolu Bölgesinde, çocuklara yönelik artan cinsel istismar konusu yazılı ve görsel basında sıkça gündeme gelen konular arasındadır. Ancak yazılı ve görsel medyanın haberi veriş şekli çocukların yeniden istismarına, afişe olmalarına, tekrar örselenmelerine neden olurken, bu alanda STK'lar tarafından çocuklar için yapılan çalışmalara, çocuklara ve onların haklarının korunmasına zarar vermektedir. Oysa çocuğun okuduğu, izlediği, dinlediği içeriklerin çocukların esenlikleri gözetilerek sunulduğu, kendi düşüncelerini güvenli şekilde paylaştığı ve katılabildiği, yüksek yararını öncelikli tutan ve çocuk hakları kültürü temelinde yayınların yapıldığı, çocuğa saygılı ve güvenli bir medyanın, çocuğun sağlıklı gelişime oldukça önemli katkılar sağladığına inanmaktayız. Bu nedenlerle İç Anadolu Bölgesi'nde faaliyet gösteren STK'lara göre;

- Medyada haber yapma aracılığıyla çocuğun imajını iyileştirme,
- Çocukların aktif bir şekilde medyaya katılmalarını teşvik etme,
- Çocukların medyanın zararlı etkilerinden korunması

sağlanarak çocuklara saygılı ve güvenli bir medya oluşumuna katkı verebileceğimize inanmaktayız.

İç Anadolu Bölgesi olarak vizyonumuz;

"Çocuğu ötekileştirmeyen, küçümsemeyen, zarar vermeyen, teşhir etmeyen, şiddeti normalleştirmeyen, provakatif değil, çözüm odaklı, sorumlu, bağımsız bir medya; medyada sesi duyulan ve 'çocuk haklarının gerçekleşmesi için kamuoyunu yönlendiren' özgür çocuklar"dır.

Bunun sağlanabilmesi için;

☆ **Sivil Toplum Kuruluşları** medyanın önemini ve gücünün farkında olarak;

- Çocuğun haber alma özgürlüğünü, katılım hakkını, yüksek yararını, kendisini geliştirme hakkını, uluslararası demokrasi kriterlerini göz önüne alan çalışmalar düzenlenmesi,
- Çocuklar ve ana-babalar için eğitimler hazırlaması,
- Ulusal ve yerel düzeyde medya kuruluşları iş birliği kurularak eğitim, konferans, panel, söyleşiler gibi pek çok çalışma yapması gerekmektedir.

☆ **Örgün ve Yaygın Eğitim Kurumları;**

- Çocuklara medya izleme, ondan yararlanma, medyanın fayda ve zararları konusunda bilgilendirme ve bunu uygulayabilme çalışmaları,
- Çocuk ve ailelerin Medya Okur Yazarlığı konusunda düzenli ve detaylı eğitimler almasının sağlanması ve buna önem verilerek, farkındalık sağlanması,
- Bilgilendirme, eğitim ve koruyucu önlem alınabilmesi konularında sivil toplum kurumlarından destek alması çalışmaları yapılmalıdır.

☆ **Medya ve medya meslek kuruluşları** ise UNICEF, Uluslararası Gazeteciler Federasyonu, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, BBC ve Save The Children gibi birçok ulusal ve uluslararası mesleki örgüt tarafından hazırlanan çocuk haberciliğiyle ilgili rehber ilkelerine dikkat ederek çocuklarla ilgili olayları aktarırken en yüksek etik davranış standartlarını korumak ve aşağıdaki kurallara uymak için çaba göstermelidir. Bunlara göre;

1. Her çocuk, saygı ile yaklaşılmalı hak eden bir bireydir.
2. Haberde çocuğun kimliği ve görüntüsünün kamuoyuna açıklanıp açıklanmaması yönündeki karar, haberin içeriği dikkate alınarak, etik ilkeler ve çocuğun yüksek yararı ilkesi gözetilerek alınmalıdır.
3. Çocuklarla yapılacak mülakat ve röportajlarda, çocuk haklarına saygılı gazetecilik rehberleri temel ilke olmalıdır.
4. Çocuklarla ilgili konuları haber yaparken doğruluk ve hassasiyet açısından mükemmeli hedeflemelidir.
5. Program ve yayınlarda çocuklar için zararlı görüntülerin ve sunumların çocukların medya alanına girmesini engellemelidir.
6. Çocuklarla ilgili her türlü materyalin yayınlanmasının doğuracağı sonuçları dikkatlice değerlendirmeli ve çocuklara verilebilecek zarar en aza indirilmelidir.
7. Bariz bir şekilde kamu yararı olmadığı sürece çocukların görsel olarak ya da başka bir şekilde kimliklerinin ortaya çıkmasını engellemelidir.
8. Mümkün olduğu yerlerde, herhangi bir baskı olmadan kendi görüşlerini ifade edebilmeleri için çocuklara medyaya erişim hakkı vermelidir.
9. Çocuklar tarafından verilen bilgileri bağımsız bir şekilde doğrulamalı ve bu doğrulamayı yaparken ihbarda bulunan çocuklar riske atılmamalıdır.
10. Çocukları cinsellikle ilişkilendiren görüntüleri kullanmaktan kaçınılmalıdır.
11. Çocukların fotoğraflarını çekmek için adil, açık ve dürüst yöntemler kullanılmalı ve mümkün olduğunda bu fotoğrafları çocuğun veya ondan sorumlu bir yetişkinin, velinin veya vasinin rızasını alarak elde etmelidir.
12. Çocuklar adına konuşan veya çocukların menfaatini temsil ettiğini söyleyen her türlü kuruluşun sicili teyit edilmelidir.
13. Açıkça çocuğun yararına olmadığı sürece, çocukların refahını ilgilendiren materyaller için çocuklara, ebeveynlere veya velilere ödeme yapılmamalıdır.⁸

ÇOCUKLARIN MEDYA İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

"Haberler kendimi dışlanmış hissetmeme neden oldu. Sanki çocuklar yokmuş gibi davranılıyor."
(Medya İzleme Projesi, 2004).

"Güvenli internet kullanmak istiyorum"
(Beyza YILMAZ, Çocuk ve Medya Çocuk Görüşü Kitabı)

"Davranışlarınızı değerlendirmek aklınıza geldi mi? Özellikle biz çocuklar çevremizde gördüğümüz davranışlara özeniriz ve aynı şeyleri tekrar etmeyi çok severiz. En çok etkilendiklerimiz ise televizyondan gördüklerimizdir. **BİZLERİ KORUMAK SİZİN ELİNİZDE!**"
(Selin UÇANSU, Çocuk ve Medya Çocuk Görüşü Kitabı)

"Bunu ebeveynlere söylüyorum: Siz siz olun çocuklarınız medyayla çok iç içe olmasınlar. Çocuklar: Siz siz olun medyayla gerçek hayatı karıştırmayın. **MEDYA İLE GERÇEK HAYATI KARIŞTIRMAYIN**"
(Nasuhi Burak Günel, Çocuk ve Medya Çocuk Görüşü Kitabı)

"Biz çocukları, hatta tüm insanları olumsuz yönde etkileyecek yayınların yapılmaması konusunda büyüklerden yardım istiyorum. **MEDYA SESİMİZİ DUY!**"
(Fevzi Berkay, Çocuk ve Medya Çocuk Görüşü Kitabı)

8 UNICEF, Çocuk Hakları ve Gazetecilik Uygulamaları: Hak Temelli Perspektif, UNICEF – Dublin Teknoloji Enstitüsü 2007.
(<http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/Cocuk%20Haklari%20ve%20Gazetecilik.pdf>)

"Oysa birçok genç, sosyal medyayı oldukça bilinçli kullanıyor. Twitter'da yapılan kan bağıışı vb. sağlık konularındaki duyurularla, hasta olan birçok kişi yapılan bağıışlarla sağığına kavuşuyor. Sosyal medya sayesinde en yeni gelişmelerden oldukça hızlı haberdar olunabiliyor."
(Damla Baran, Çocuk ve Medya Çocuk Görüşü Kitabı)

"Sizlerden de hepimizin ricası şudur: İletişim araçlarını bizim de kullanabileceğimiz bilincinde olmanız ve bu araçlar dâhilinde bizlere uygun yayınlar oluşturmalısınız. Anneler babalar, sizler de çocuklarınızın bu yayınlardan etkilenmemesi için dikkatli olmalısınız. **Önüm, arkam, sağım, solum Medya: Sobelenmeyeceğiz!..**"
(Derya Koç, Çocuk ve Medya Çocuk Görüşü Kitabı)

"Günde yüzlerce haber, reklam akışına maruz kalıyoruz, daha doğrusu bırakıyoruz. Bu teknoloji çağında haberleşme, bilgi alış-verişinde hızlıca bulunma gibi açılardan bakıldığında gerçekten mükemmel bir durum. Fakat bunun bir de tehlikeli yanı var. **MEDYA DEYİP GEÇMEYİN!**"
(Selen Tüysüz, Çocuk ve Medya Çocuk Görüşü Kitabı)

ÇOCUKLARA SAYGILI VE ONLAR İÇİN GÜVENLİ BİR MEDYA MÜMKÜN!

Hazırlayan:
Zeynep Mutlu, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneđi

Bu proje Uluslararası Çocuk Merkezi tarafından yürütölen ve Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından desteklenen Çocuklarla Birlikte Daha Güçlü çalışması kapsamında hazırlanmıştır. Avrupa Birliği, yayının içeriği ile ilgili olarak herhangi bir sorumluluk veya yükümlölük kabul etmez.

